

Veto

Leuvense Studentenweekblad
Jaargang 15, '88-'89
Nr. 14, dd. 9 januari 1989
ISSN: 0773-5162
Wekelijks

Leuvense Overkoepelende Kringorganisatie
Verantw. Uitg.: Carla Rosseels
's Meiersstraat 5, 3000 Leuven
☎ 016/22.44.38
Verschijnt niet van juni tot augustus

Glasnost

Wie vorig jaar al in Leuven zat, herinnert zich nog levendig de opgemerkte Glasnostkatern die Veto in het voorjaar publiceerde. Deze week breien wij er een staartje aan: het Stuc wil namelijk (overigens net zoals vorig jaar) zijn steentje bijdragen tot het verbreiden van de Nieuwe Marxistische Leer. Het programmeert deze maand een aantal uit het Oosten overgesmokkelde films die onder het vaandel 'Glasnost' schuilgaan. Het Stuc zou echter het Stuc niet zijn als de zaak zo simpel was als hierboven geschetst. Glasnost is meer dan nieuwe programmatoren. Glasnost is pagina 5.

Geld

Bent u misschien zo iemand die er met gelijkgezinden op uit pleegt te trekken, de wijde natuur in op zoek naar paddestoelen? Of komt u elke dinsdagavond met z'n twintigen samen, om gezellig postzegels te likken en in cahiers te plakken? Of nog leuker: u hebt zopas een briefschrijfkлуб opgericht. Wij

moeten u allen feliciteren en u er, in naam van Loko, op wijzen dat uw vereniging erkend kan worden en aanspraak kan maken op Geld. Waar u dat kunt komen grabbelen (de snelsten krijgen het meest) leest u op pagina 2.

K · U · I · F · J · E

Onderuit op bladzijde 4.

Alma wordt (nog) duurder

Papa zal het wel betalen

November en december zijn de maanden waarin traditioneel begrotingen worden ingediend, besproken en goedgekeurd. Ook bij Alma. Sinds een aantal jaren is dat een behoorlijk zware klus geworden: de universiteitsrestaurants hebben meer problemen dan subsidies. Indien er meer subsidies zouden komen, zouden tegelijk de problemen verdwijnen. Het verhaaltje is traditioneel: Alma heeft meer geld nodig. Multatuli heeft ooit geschreven "Ik weet het, beste lezer, het is een saai en eentonig verhaal", en in dit geval kunnen wij er ons bij aansluiten. Zeker omdat weer eens dezelfde oplossing werd gezocht om meer geld in kassa te krijgen: het verhogen van de maaltijdprijzen. Enige resultaat is tot dusver dat jullie momenteel reeds 121 frank neerdokken voor een pepersteak en frietjes. Mét waterkers.

Alma, het enige overblijvende stuk van Alma Mater of voedende moeder, heeft als restaurantketen de voornaamste doelstelling goede en goedkope maaltijden te verzorgen voor de Leuvense studentenbevolking. 35 jaar geleden werd gestart met een restaurant aan de Bondgenotenlaan. Boeiletten met frieten vormden zo ongeveer de hoofdschotel. Ondertussen is Alma uitgegroeid tot een keten met acht restaurants en een buitendienst (restaurantenservice voor ziekenhuizen, scholen en dergelijke), die tesamen een omzet van 200 miljoen frank bereikt en 180 personen tewerkstelt. Alma is niet minder dan één van de voornaamste paradepaardjes geworden

van deze universiteit. Niet alleen is het een argument bij uitstek om weifelende kandidaat-eerstejaars naar Leuven te lokken - je eet hier goedkoper en beter dan elders, luidt het - maar zelfs rektor Dillemans acht Alma en haar "belachelijk lage prijzen" een vermelding waard in zijn openingspeech. Met Alma kan een gerenommeerde unief als Leuven uitpakken, zoveel is duidelijk.

In die 35 jaar dat het restaurant bestaat is het aanbod van de schotels sterk veranderd en uitgebreid. Ook in de binnenrichting is er merkbaar ingegrepen. Dit aggiornamento van Alma was voornamelijk de politiek van de huidige directeur Toon Martens. Bedrijfssekon-

misch gezien acht hij het nodig dat Alma zich aan de huidige studentengeneratie aanpast. Vandaar de Light Menu's in het Meisjescentrum, het candle-light in Alma 2, de Balkanavonden in Alma 1, de dagelijkse lychees en andere eksotische hapjes in de Sedes. Allemaal omdat de huidige student hiernaar snakt.

De opeenvolgende vernieuwingen en de prijsdiversificaties hebben ook tot resultaat dat de jongste jaren de Alma-prijzen serieus duurder zijn geworden. Het kan moeilijk anders. Verbouwen en binnenhuisinrichting - zelfs al is het slechts een 'lijke verf' - kost doorgaans een smak geld. Idem wat betreft het uitgebreide aanbod van schotels. Er zijn immers geen goedkopere schotels bijgekomen, enkel duurder.

Failliet

Sommige restaurants kwijten zich nauwegezet van hun taak om altijd een dagschotel aan te kunnen bieden, anderen onttrekken zich liefst aan dit voor-schrift. Meer duurder schotels verkopen betekent immers een grotere omzet binnenkrijgen. Resultaat van deze politiek is dan ook dat sinds het begin van de jaren '80 de gemiddelde maaltijdprijs ernstig gestegen is. Zelfs beduidend meer dan de indexstijging. In '81 betaalden de studenten gemiddeld 59,3 frank voor hun schotel, in '87 was dit bedrag reeds opgelopen tot 86,5 frank.

De eerste oorzaak van deze politiek moet echter buiten Alma gezocht worden. Het nieuwe interieur, de verschil-

lende en duurder schotels, de geringe betaling van het personeel, het zijn allemaal op de één of andere manier gevolgen van een groeiend tekort aan financiële middelen. Nu moet je weten dat Alma een deel is van de Sociale Sektor. Dat betekent dat Alma voor een groot deel afhankelijk is van subsidies die ze van de nationale overheid toegeschoven krijgt. En net dit regeringsbeleid, en zeker de sociale kant ervan, is funest gebleken. Men offerde de non-profitsektor op aan een poging tot sanering van de staatsfinanciën.

Nu is het niet zomaar dat er aan deze

universiteit een Sociale Sektor is opgericht. Toen in '60 hiervoor het wettelijk kader werd geschapen, was dat met de expliciete motivatie om de demokratisering van het onderwijs te bevorderen. Studenten die van thuis uit niet over voldoende financiële middelen beschikken, kregen door de installatie van universitaire peda's en Alma de kans om de anders te dure universitaire studies toch aan te vatten.

In de loop der jaren zijn de subsidies echter gevoelig gedaald. Tegelijk bleef de studiekost stijgen, sneller dan de index. Bij het studentenbudget neemt voeding

vervolg op p.3 ▶

K(R)OT - Kijkt u zoals Julien dikwijls reikhalzend uit naar de brandweer? Dan komt u niet in aanmerking voor de wedstrijd 'Veiligste Kot', wilt u er iets aan doen, tips op pag. 7.

Katoliek Vlaanderen en de Joden

Onverdraagzame vooroorlogse jaren

Begin november was het 50 jaar geleden dat de nazi's de jodenvervolgving, die ze tot dan toe enkel op papier hadden uitgewerkt, ook effectief in daden begonnen om te zetten. In de nacht van 9 op 10 november 1938 werden in Duitsland 7500 joodse winkels en bedrijven verwoest en 267 synagogen in brand gestoken, 91 joden kwamen om en zo'n 30.000 werden mishandeld en naar concentratiekampen overgebracht. De 50ste verjaardag van de 'Reichskristallnacht' werd vooral herdacht in Duitsland. Dat gebeurde via officiële zittingen, groots opgezette tentoonstellingen en plechtige verklaringen. Ook in Leuven wordt er momenteel teruggedacht aan deze gewelddadige nacht. In de Centrale Bibliotheek loopt tot 28 januari de tentoonstelling: 'Katoliek Vlaanderen en de Joden 1933-1940, 50 jaar Kristallnacht'.

In Duitsland viel vooral de toespraak van de voorzitter van de Duitse Bondsdag, Philip Jenninger, op. Hij probeerde op een nogal onhandige manier te verklaren waarom de Duitse bevolking in de jaren '30 zo entoesiast reageerde op Hitler en zijn ideeën. Na een felle storm van protest trad Jenninger af. In z'n toespraak had Jenninger geprobeerd zich in te leven in de gedachtegang van de Duitsers van toen. Zo vroeg hij zich

ondermeer af: "En wat de joden betreft, hadden zij tenslotte in het verleden niet een positie nagestreefd die hun plaats niet was? Hadden ze in feite, niet verdiend dat ze op hun plaats werden gezet?"

De tentoonstelling die het Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum (Kadoc) presenteert in de Centrale Bibliotheek houdt zich eveneens bezig met de publieke opinie: ze onderzoekt

op welke manier de Belgische bevolking en de Belgische regering reageerden op de Nazi-ideologie en op de 'Reichskristallnacht'.

Moord

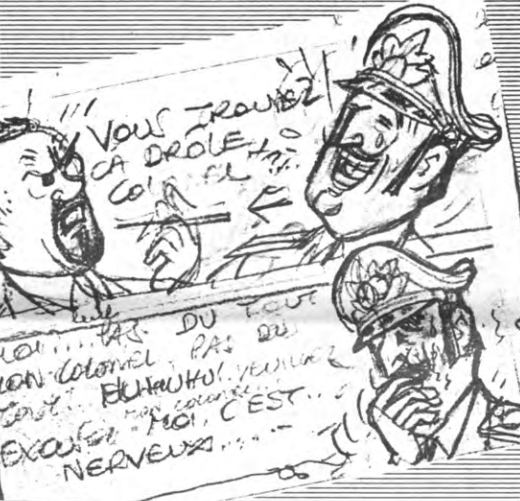
De Duitse overheid had zelf het bevel gegeven voor de actie van 10 november 1938. De aanleiding ertoe was de moord op Ernst von Rath, de Duitse ambassadekretsaris te Parijs, door Herschel Grynszpan. Grynszpan was een Duitse jood die de aandacht wou trekken op de deportatie van zijn ouders en andere landgenoten uit Duitsland naar Polen. Het democratische buitenland reageerde met afschuif op de pogrom. Ook de Belgische pers uitte haar verontwaardiging. Alleen enkele 'Nieuwe Ordegezinde' bladen reageerden ambivalent.

Na de Kristallnacht vertoende de joodse vluchtelingenstroom naar België een piek. Het was echter niet de eerste keer dat er grote groepen joden in België

vervolg op p.6 ▶

De voorbije weken stond Kuifje nog maar eens volop in de belangstelling. Zestig jaar geleden, op 10 januari 1929, maakte hij zijn debuut als stripheld in *Tintin au pays des Soviets*, een verjaardag die de 'Stichting Hergé' niet onopgemerkt wil laten voorbijgaan. In een groots opgezette tentoonstelling in Elsene brengt ze het publiek 300 originele pagina's uit de Kuifjesavonturen. Die tentoonstelling is zo opgevat dat ze probleemloos een ruim publiek moet kunnen bereiken. We gingen dus eens een kijkje nemen, en uit de alsmar groeiende berg werken over Kuifje en Hergé, wierpen we een blik op de twee recentste boeken.

De avonturen van Kuifje bekleden een unieke positie in het stripwereldje. Dit blijkt niet alleen uit de immense verkooptijdschriften of uit de meer dan 30 talen waarin de avonturen reeds vertaald zijn. De reeks heeft een uitzonderlijk grote impact gehad op de evolutie van het beeldverhaal en de invloed van Hergé blijft tot op heden duidelijk merkbaar. Zelfs een krant als *De Standaard*, die het

betere stripverhaal nog steeds negeert, beaamt dat 'de Kuifjesalbums onmiskenbaar behoren tot het cultureel erfgoed van deze tijd'.

Zelfmoord

Een dik jaar geleden begonnen *Les Editions Seghers* met een reeks 'Les auteurs par la bande'. Hoewel zulks in de reeds gepubliceerde deeltjes nergens toegelicht, laat staan gemotiveerd wordt, lijkt het de bedoeling een soort galerij uit te bouwen met grote namen uit het stripwereldje. Totnogtoe waren Goscinny, Bilal, Pratt en Hergé reeds aan de beurt. De bezwaren die we vroeger al formuleerden bij het boekje over Goscinny (te beperkt, fragmentarisch), gelden zeker ook voor dat over Hergé. De moeilijkheden beginnen bij de dubieuze beperkingen die aan de reeks opgelegd zijn: precies 128 pagina's per deel en een zeer klein formaat (14 x 17 cm). Om de herkenbaarheid in de hand te werken? Diezelfde uitgeverij publiceert immers ook een gelijkaardige serie over popsterren; wellicht moet ook deze reeks die populaire toer op.

In een galerij der groten kan Hergé uiteraard niet ontbreken. Over de nood aan alweer een werkje over die brave man heeft de uitgever zich duidelijk niet bezonnen. 'Noblesse oblige', weet u wel. Zoets bovendien tot 128 pagina's willen beperken is pas echt editoriale zelfmoord. Het boekje omvat dan ook niets nieuws, puilt uit van citaten uit bestaande referentiewerken en bevat bovendien onjuistheden. Serge Tisseron heet de waaghals die het aandurfde met dit samenraapsel zijn nek te riskeren. Dat hij een hoofdstuk mocht wijden aan zijn persoonlijke interessedomain is aan die durf zeker niet vreemd, en op zich zelfs toe te juichen. Het gewrocht waarin dit resulteert, biedt minder redten tot vreugde: een psychoanalytische benadering van het Kuifjesavontuur *De geheim-*

Kuifje
Wereldvermaarde reporter met brugpensioen
Weer wat nieuws over Hergé

zinnige ster. Je vraagt je hierbij af of iemand die zonnig bij praktisch elk vakje van dat album commentaar moet leveren, zichzelf niet beter eens onder de loep neemt. Zo'n analyse past trouwens helemaal niet in de context van het boekje, dat als enige verdienste heeft een goedkope(re) syntese te zijn voor wie eens iets wil lezen over Hergé. En dan nog. Dat de lezer essentiële onderdelen als een deftige bio- of bibliografie vergeefs zal zoeken, had u inmiddels al wel begrepen.

Kuifiofielen

Het recentste boek over Hergé van Benoît Peeters is dan weer een ander eekstreem. *Hergé, les débuts d'un illustrateur* (uitgeverij Casterman) behandelt de grosso modo onbesproken en vrijwel vergeten activiteiten van Hergé als illustrator. De papa van Kuifje was volledig autodidakt, en heeft zich zijn vakbekwaamheid slechts langzaam ei-

gen gemaakt, met name als illustrator bij kranten en tijdschriften. Oorspronkelijk rekende hij immers helemaal niet op het stripverhaal om carrière te maken. Hergé had bovendien het geluk dat in de pers van de jaren '20 nauwelijks gebruik gemaakt werd van foto-illustraties: alles werd getekend. Hoewel hij ontgensprekelijk begaafd was, heeft hij aldus toch jarenlang zijn techniek kunnen verbeteren, zonder veel eksterne druk.

Het staat als een paal boven water dat je met de meeste tekeningen uit *Les débuts d'un illustrateur* en zelfs met de eerste strips van Hergé vandaag nergens meer aan de bak komt (Hergé heeft de grafische normen immers voortdurend verbeterd, net als bij kranteninkalculer. Net als bij talloze andere beekende kunstenaars van naam en faam, is het vooral Hergé's latere reputatie - maar meer ook niet - die dit boek bestaansrecht schenkt. Het is een document, een getuigenis van de technische evolutie en artistieke groei van de meester.

Peeters, die overigens zijn sporen als Kuifje-ekspert al meer dan verdient heeft, tracht het geheel wat te ordenen door de illustraties (plus toelichtingen) onder te verdelen in hoofdstukken: jeugdwerk, padvinderij, kranten, publicitair werk, illustraties voor boeken... Blijkbaar gaat Peeters ervan uit dat de lezer vertrouwd is met Hergé's curriculum. Was Hergé full time illustrator, was het slechts een bijverdienste, ... vragen die best wat toelichting verdienen, zeker als de auteur zich beperkt tot zulk een korte periode. Die keuze 1922-1932 lijkt ons trouwens vrij arbitrair. Peeters sluit af in '32, omdat Hergé zich vanaf dan haast uitsluitend concentreert op zijn strips. Nochtans heeft hij ook na '32 nog menig boek en reclamefolder geïllustreerd, maar daarover laat Peeters ons in het ongewisse.

In zijn voorwoord merkt samensteller Peeters terecht op dat Hergé als illustrator nauwelijks bekend is bij het grote publiek, maar hij laat uitschijnen dat *Les débuts d'un illustrateur* daarin verande-

ring zal brengen. Wij maken ons echter sterk dat het enkel een zeer selekte schare Kuifiofielen aanspreekt.

Schandelijk

Rest nog de tentoonstelling zelf, 'Hergé dessinateur' genoemd. Zoals vermeld zijn daar meer dan 300 originele platen te bekijken, alle in zwart/wit. Ingekleurde pagina's zal men vergeefs zoeken; voor het klassieke vierkleurendrukprocédé is het namelijk nodig dat die 4 basiskleuren op een aparte film aangebracht worden. De oorspronkelijke pagina's werden sowieso eerst in zwart/wit uitgewerkt, en deze worden dus tentoongesteld.

Voor het grote publiek is de expositie waarschijnlijk ten dele een kennismaking met een onbekend Kuifje. De eerste albums verschenen immers ook in zwart/wit, bovendien op meer dan 100 pagina's. Toen na WO II de kleurendruk zijn intrede maakte, wilde uitgeverij

Casterman die eerste avonturen in kleur herdrukken, maar om technische redenen moesten de verhalen dan wel herleid worden tot 62 pagina's. Geen nood: Hergé en zijn medewerkers maakten er werk van. Die eerste zeven verhalen werden verknipt, herplakt, de dekors hertekend of aangevuld waar nodig. Aan het eindproduct kan de lezer die aanpassingen uiteraard niet meer merken, op de originelen lijken ze des te markanter.

De tentoonstelling biedt verder een goed overzicht van de tekentechnische evolutie die Hergé doormaakte. Van matig tekenwerk in den beginne tot het meesterlijk nivo dat hem tot vader van de 'Klare Lijn' bombardeerde. Wat deze term precies inhoudt, wordt ook duidelijk gemaakt aan de hand van talloze voorbereidende schetsen. Daarop is zeer goed te merken dat Hergé voor elke beweging van een figuurtje, alsmar die ene lijn trachtte te vinden die deze beweging zo zuiver mogelijk weergeeft. Resultaat: een warboel van lijnen (meestal zelfs een vrij rommelige superpositie van lijnen), schetsjes in de marges... men zit zelfs nog waar ge-gord werd. Boeiend.

Enige schaduwzijde aan 'Hergé dessinateur': de begeleidende tekstjes bij de originele platen zijn op een schandelijke wijze vertaald (?) in het Nederlands - feit dat vreemd genoeg werd doodge-

BIJT - Wanneer de eerste *Dracula*-film voor het Aids-tijdperk? De graaf met kondoompjes over zijn tanden of zal hij het houden bij een trouwe, onnozele hals? Wacht af en hou u intussen nuttig bezig, bijvoorbeeld door donderdag naar 'Dracula' van Paul Morrissey te gaan kijken, een zieke film uit 1973. Als de naam Morrissey u onbekend in de oren klinkt: hij is een beschermeling van wijlen Andy Warhol, de paus van de pop-art. Warhol produceerde de film, Morrissey voerde de regie en schreef het scenario. Het verhaal neemt het boek van Bram Stoker als uitgangspunt maar net als zoveel andere *Dracula*'s gaat het verder om een losse bewerking. In dit geval is de gruwelijke graaf van Transylvanië naar Italië verhuisd om aldaar enig maagdebloed te vinden. Hij komt terecht bij ene markies (noot gedacht dat *Dracula* ook blauw bloed luste) De Fiori, gespeeld door Vittorio De Sica,

regisseuse van 'De Fietsendieven'. De markies heeft vier dochters en een knecht. Die laatste heeft er al voor gezorgd dat twee meisjes niet langer in aanmerking komen en als hij ontdekt dat de gast niemand minder dan *Dracula* is, besluit hij de derde dochter te redden en in een daad van zelfopoffering maakt hij ook haar onklaar. Rest alleen de vierde dochter... Zal de vampier haar te pakken krijgen? Hoe loopt het af en zo ja langs welke mondhoek?

Kom en zie, en laat ons alvast hopen dat DAF met deze film zijn beloften nakomt. De twee 'sick movies' die wij voor de vakantie konden bekijken waren immers van zeer laag alloo en gaven nergens blijk van de ziekelijkheid die DAF met veel trompetgeschal en op agressieve wijze had aangekondigd. Wij wensen u wel vele ziekte op donderdag 12 januari, 23.00 u. in Auditorium Vesalius. (TY/JR)

zwegen in de pers - zodat sommige absoluut geen betekenis meer hebben en men zich moet behelpen met de Franse uitleg. Een blaam toch voor zo'n prestigieuze tentoonstelling. En zeggen dat de 'Stichting Hergé' volgens haar statuten moet trachten het oeuvre van Hergé uit te dragen en te promoten (sic).

'Hergé dessinateur' werd voor de 'Stichting Hergé' gekoncipieerd door Benoît Peeters (de wereld is blijkbaar klein) en Pierre Sterckx, die ook al een Hergé-biografie op zijn aktief heeft. Deze heren schreven ook een (zeer prijzige) catalogus vol. Helaas, enkel in het Frans beschikbaar; zelfs een losse vertaling van de belangrijkste teksten was er te veel aan. Nadat de tentoonstelling Angoulême (in februari) en Parijs (tot eind mei) heeft bezocht, zal die catalogus waarschijnlijk ook in de strip-specialzaken te vinden zijn. (MK)

'Hergé dessinateur' is tot 15 januari te bezichtigen in het museum van Elsene (J. Van Volseestraat). Open van dinsdag tot vrijdag tussen 13.00 en 19.30 u. week-end van 10.00 tot 17.00 u.

Harde aktie

Nu de Almaprijzen weer eens verhoogd worden, gaan de sociaal afgevaardigden van de fakulteitskringen er met jeugdige overmoed tegenaan. Volgende week kan u er zich aan verwachten een pamflet en een petitie onder de neus geduwd te krijgen. In de petitie wordt gesteld dat de besparingen van twee jaar terug niet kunnen opgevangen worden door het geld van de studenten zelf. Op de Raad voor Studentenvoorzieningen willen de sociale raders duidelijk maken dat heel wat studenten vinden dat er opnieuw meer geld moet worden vrijgemaakt voor de sociale sektor en dat de Akademische overheid nu eindelijk dat standpunt ook eens in daden moet volgen.

GA EN KIJK

Hier in het imperialistische westen kent men maar één type van oorlogsfilm, en dat is de klassieke, epische film naar Amerikaans model (die de laatste jaren toch enigszins wat invloed blijkt te verliezen, getuige *Deer Hunter*). De Amerikaanse oorlogsfilms waar wij het over hebben zijn zonder meer *tof*. De generaals zouden onze vaders kunnen zijn, de verpleegsters onze meisjes en de soldaten onze grote broers. De Amerikaanse oorlogsfilm gaat over helden. Ondanks vele tegenslagen, ondanks een oog-in-oog-konfrontatie met de dood, slagen zij erin het kwaad te overwinnen. In Amerika denkt men bipolar: de slechten verliezen en de goeien halen het. Enkele goeien (wie goed kijkt weet onmiddellijk welke) offeren zich op voor de goede zaak. Na afloop ben je de weinige schokkende scènes al vergeten en geef je toe dat het mooi geweest is: zo'n oorlog wil je ook wel meemaken. Oorlog is *tof* want jouw generaal is een goeie, hij wint met jou.

brand gestoken wordt.

In deze film is, en daarin verschilt hij sterk van de Amerikaanse, niet het verhaal primordiaal. In 'Ga en kijk' vindt men niets terug van de heroïsche epiek die zo eigen is aan films als *The Longest Day* of *The Green Berets*. Klimov stelt de manier waarop de (verwarrende, in eerste instantie vaak ondoorzichtige) gebeurtenissen op de jongen inwerken, centraal. Formeel-technisch uit dit zich in schokkende travellings (de scène in het moeras, het bombardement in het bos), angstaanjagende close-ups (de met slijk overdekte, huilende jongen, de bloedende, verkrachte vrouw) en panorama's vol dreiging (de brandende schuur met de SS-eenheid er omheen). In 'Ga en kijk' is niets vanzelfsprekend. De ene verschrikking volgt de andere op in een heils tempo. Alle menselijkheid is afwezig, elke vorm van communicatie is tot mislukking gedoemd. In die zin is deze film een absolute negatie van al het geestelijke en het rationele: de mens wordt herleid tot zijn meest primaire instinkten. Bij de partizanen-leider levert zoets het volgende op: "Een partizaan vraagt niet hoeveel fascistische er zijn, hij vraagt waar ze zijn."

Wie teveel Amerikaanse oorlogsfilms heeft gezien en in de waan verkeert dat oorlog een spelletje is, heeft dringend nood aan een mokerslag. Die slag heet ongetwijfeld *Ga en kijk*. (JR)

aanwezig zijn, ontgaat ons heel veel. Een Russisch filmkritikus vergeleek dit ooit met een ijsberg: in het Westen herkennen ze enkel het topje, in de Sovjetunie zijn ook de zeven-achtsten die onder water zitten zichtbaar.

Maar ook met de vorm van de film gaan Russische regisseurs soms verrassend te werk. De in het Westen vaak gebruikelijke vormvereisten worden zonder meer over boord gegooid. Zo heeft German een geweldige afkeer van snelle montage. De opeenvolging van de verschillende shots heeft daardoor niet zelden een bruusk effect, maar veroorzaakt ook een traagheid waar Westerlingen niet altijd tegen bestand zijn. Ook het kamera-oog is in de film ongewoon nadrukkelijk aanwezig, als een soort observerende buitenstaander, die het verhaal op de voet volgt en die bepaalde bewegingen soms irriterend lang volgt. Westerse critici nemen dan ook vaak de beoordeling 'ontgeankelij' in de mond. Toch is het juist door deze manier van filmen dat er enkel een harde kern overblijft, van alle konventies en strenge vormvereisten ontdaan.

Likjes

Deze Russische films hebben niet allemaal een duidelijk omlid verhaal te vertellen. Zo toont de film 'Abaresken op het thema Pirosmanni' twintig minuten lang niks anders dan verschillende ogen op de doeken van de schilder Pirosmanni. De film verbindt deze mysterieuze elementen met elkaar door tussentitels, kadreeringen en muziek. De Georgische regisseur Paradjanov lijkt vooral gefascineerd door wat deze geschilderde ogen te zeggen hebben.

De film begint trouwens met de trage

ontwikkeling van een foto waarop de schilder Pirosmanni zelf staat. Deze foto werd genomen in een tijd waarin de eerste fotografische afbeeldingen nog maar pas technisch mogelijk waren. De mensen die poseerden moesten soms 15 tot 30 minuten lang bewegingsloos in de lens blijven kijken. Dit veroorzaakte meestal een ietwat ijle en tegelijkertijd veelzeggende blik in hun ogen. Het lijkt alsof die ogen zelfstandig zijn geworden ten opzichte van de rest van het lichaam. Het zijn dergelijke ogen die Paradjanov toont aan de toeschouwer die er zelf het verhaal in mag zoeken.

Politiek

'De legende van Fort Soeram' was de eerste film die Paradjanov maakte na zijn gevangenisstraf wegens homosek-

sualiteit. Ook hier staat het onkonventionele beeld centraal. De film is heel statisch opgebouwd, en op bepaalde momenten wordt er enkel met één statische omkadering gewerkt, zodat je de indruk krijgt dat je naar een toneelstuk zit te kijken. Ook het verhaal lijkt vaak een incoherente aaneenschakeling van losstaande mythische taferelen.

In elk geval is het duidelijk dat we recent uitgegeven Russische films geweld aandoen door ze allemaal over dezelfde kam te scheren en onvermijdelijk in verband te brengen met Glasnost. Heel wat films leggen namelijk heel nadrukkelijk het aksent niet op het politieke gebeuren, maar onderscheiden zich juist door een heel oorspronkelijke onkonventionaliteit in inhoudelijk en formeel-technisch opzicht.

Claudia Van de Velde

Glasnost in het Stuc

Ongecensureerd maar onkonventioneel

Je bent het waarschijnlijk al moegehoord. Vooral nu met de jaarwisseling krijg je in de pers de begrippen *glasnost* en *perestrojka* te pas en te onpas naar het hoofd geslingerd. Soms gaat het wel degelijk zover dat deze twee bouwstenen in de nieuwe Sovjetrussische politiek worden voorgesteld als inhoudsloze synoniemen van elkaar. Het Stuc houdt enige relativerende afstand van het overdreven entoesiasme. Het brengt de komende weken een heel eigen keuze uit de reeks van onlangs vrijgegeven films uit het land van Gorbatsjov, die niet direkt met glasnost in verband te brengen zijn.

Als belangrijkste namen springen *German*, *Paradjanov* (geprogrammeerd in januari) en *Muratova* (in februari gepland) in het oog. Deze regisseurs onderscheiden zich vooral door hun vrij onkonventionele kijk op de filmkunst. Het gevoel, de impressionistische weergave van de werkelijkheid primeert bij hen boven nauwgezet uitgebalancerde kunstgrepen. Vooral in 'Mijn vriend Ivan Lapshin' van Alexei German lijkt de organische eenheid van beeld en verhaal duidelijk aanwezig. Het hoofdpersonage, de detective Lapshin, is één van de laatste 'beroepsverraders', die de maatschappij moet zuiveren van bezoezeldende elementen. Hij staat als het ware op de drempel van de Stalinperiode. Wanneer hij in zijn centje overgaat tot de executie van een zwarthandelaar, luidt hij met deze daad een nieuw tijdperk in: dat van de politiestaat. Op dat moment wordt Lapshin zelf het slachtoffer van de revolutie, waar hij zijn hele leven naar ingericht had.

German toont in deze film niet de stereotypen die we van een Russische

film meestal verwachten. Het zijn de persoonlijke handelingen en twijfels die centraal staan, en niet zozeer abstracte politieke idealen. Germans benadering van de protagonist die twijfelt, en worstelt met het verleden, heden en toekomst (de komst van de ultieme revolutie die uitblijft), is veel meer psychologisch dan politiek of sociaal. Het vertoningsverbod dat deze film werd opgelegd, sloeg dan ook in de eerste plaats op de nieuwe mentaliteit die in de film voelbaar is, in plaats van de normale censuur omwille van feitelijke gegevens die ongewenst onthuld worden. Ook de tweede film van German op het programma 'Twintig dagen zonder oorlog' is een heel individualistische weergave van de objectieve oorlogssituatie. Alle ellende en geweld verdwijnen naar de achtergrond, terwijl een liefdesgeschiedenis op het voorplan staat.

Waarschijnlijk hebben wij als westerse kijkers nog heel wat te leren bij het kijken naar Russische films. Alleen al wat de sociaal-historische achtergronden betreft, die nadrukkelijk onderhuids

STADSSCHOUWBURG LEUVEN

26-27-28 Januari - 20.30 u.

res. (016) 22 21 13

Advertentie

JOORIS

Door:
Hendrik Delagrangé
Filip Dutoit
Geert Waegeman

DIT IS JOORIS

Joden op de vlucht

België heeft er zijn buik van vol

4 vervolg van p.1

terecht kwamen. In de jaren twintig waren al vele Oosteuropese emigranten naar België gevlucht. Dat was vooral te wijten aan de drie golven van pogroms tussen 1880 en 1920 in Rusland, Oekraïne en Polen. Aanvankelijk kwamen de meeste joden in de Verenigde Staten terecht en fungeerde Antwerpen enkel als doorgangshaven. Maar in 1925 sloten de Verenigde Staten en Zuid-Amerika de toegang tot hun land in grote mate af, zodat vele verpauperde Poolse joden in België terecht kwamen. Op het einde van de Eerste Wereldoorlog telde ons land ongeveer 10.000 joden, terwijl dat in 1930 opgelopen was tot ongeveer 50.000.

Een tweede golf van joodse vluchtelingen kwam over na de machtsovername van Hitler in januari 1933. Het nazistische antisemitisme werd nu officieel bekrachtigd en vele joden hadden de boodschap begrepen. Lieven Saerens, licentiaat moderne geschiedenis en initiatiefnemer van de tentoonstelling, licht toe waar de joodse vluchtelingen op dat moment vooral terecht kwamen:

Saerens: «Vanaf 1933 vluchtten ze vooral naar Palestina. Maar de Engelse regering, die Palestina onder haar mandaat had, heeft op een bepaald moment kwota uitgevaardigd. Na 1938 kwamen de meesten opnieuw terecht in de Verenigde Staten. Daarbij valt vooral het volgende op: de meeste landen stellen op een bepaald moment kwota voorop, maar die kwota zijn bijna nooit bereikt geworden. De meeste landen hebben nooit zoveel, zelfs minder, vluchtelingen aangenomen dan toegelaten was.»

«Omstreeks 1933 hoopte men nog altijd dat Hitler slechts een ééndagsvlieg was en dat er weer snel een andere regering in Duitsland zou komen. Er zijn dan ook vele joden naar de buurlanden, zoals België en Nederland gevlucht. Dat was niet zo ver en bovendien was ook de taal verwant.»

Wrevel

Na de Duitse annexatie van Oostenrijk, in maart 1938, trad de Belgische regering radikaler op tegen de nieuwe vluchtelingen. Bovendien riepen de 'rechtse' publieke opinie en de anti-joodse organisaties op tot een strenger optreden. In de traditionele katholieke opiniebladen klonk vanaf 1938 een groeiend ongenoegen over de joodse vluchtelingenstroom door. In het midden van 1938 stuurde de Belgische minister van Justitie driehonderd rijkswachters naar de Duits-Belgische grens om joodse vluchtelingen die niet over de nodige immigratiepapieren beschikten, terug te sturen. De Belgische staatsveiligheid stond op het punt geen vluchtelingen meer toe te laten. De minister verantwoordde zijn optreden door te verwijzen naar de sociaal-economische crisis, de beperkte oppervlakte van ons land, het groeiend antisemitisme en het feit dat België zich reeds voldoende van zijn taak had gekweten.

Saerens: «De negatief evoluerende houding tegenover de joden is in eerste instantie een gevolg van de economische crisis. Ook de stijging van het aantal vluchtelingen speelde een grote rol, vooral na de Anschluss van Oostenrijk in 1938 met een serieuze piek na de Reichskristallnacht. Andere grote landen zoals Amerika en Frankrijk waren ook niet echt bereid om nog veel vluchtelingen op te nemen. In juni 1938 ging de Conferentie van Evian door, een internationale conferentie die samengeroepen was door president Roosevelt van Amerika. Het ging daar om de concrete vraag: 'Wie is er bereid om x aantal vluchtelingen op te nemen?' Daar kwam echter geen concreet antwoord op. Iedereen vond wel dat er iets moest gedaan worden', maar niemand deed concrete voorstellen. Ook België keek daar dus de kat uit de boom en hanteerde het argument dat zij als klein land toch ook niet veel konden doen.»

Na het mislukken van de internationale conferentie stelde de Belgische regering zich nog harder op. Er werden niet alleen

meer illegale vluchtelingen aan de grens onderschept, maar vanaf augustus 1938 werden in Antwerpen en Brussel razia's gehouden naar illegale inwijkelingen. Na de Reichskristallnacht werden dan weer voor enige tijd geen vluchtelingen meer teruggestuurd. Bovendien besliste de regering om tweehonderdvijftig joodse kinderen toe te laten. Kommunisten en socialisten drongen aan op een menselijkere aanpak van de vluchtelingenproblematiek. Naarmate de joden later emigreerden, werd het voor hen steeds moeilijker om een land te vinden dat hen nog wou opnemen. Alleen die joden die beschikten over een geldig paspoort, reisvisum en voldoende financiële middelen, mochten in België verblijven. Daarbuiten wilde België nog enkel als transitland fungeren.

stuk de bekering van de joden.»

Veto: *De katholieken blijken wat hun houding tegenover de joden betreft, nogal uiteen te vallen in verschillende strekkingen. Enerzijds zijn er katholieken die zich ergeren aan de joodse vluchtelingenstroom en anderzijds werd er een Katholiek Bureau voor Israël opgericht, dat de toenadering tussen katholieken en joden wou bewerken.*

Saerens: «Het Katholiek Bureau voor Israël was wel de spreekwoordelijke uitzondering die de regel bevestigt. De opbouwende, verzoenende houding van die katholieken sprongen er echt tussenuit: ze streefden naar een volwaardige gelijkwaardige dialoog tussen joden en katholieken. Kardinaal van Roey heeft dat Bureau op een bepaald moment

Deze nietsvermoedende Jood werd door God wandelen gestuurd. Eeuwen en eeuwen moest hij rondlopen op deze aardbol. Dat komt ervan Kristus niet te willen helpen op zijn lijdensweg. Er zijn er voor minder de verdoemens ingegaan.

De anti-joodse gevoelens van grote bevolkingsgroepen stunden in de jaren '30 op verschillende gegevens.

Saerens: «De economische crisis was de belangrijkste oorzaak van de wrevel bij de bevolking. De vluchtelingen kwamen op een ongelegen moment, en bovendien waren het dan nog joodse vluchtelingen. In tweede instantie speelt het religieuze aspect dus ook een rol. Het anti-judaïsme steekt bijvoorbeeld de kop op wanneer men op zoek gaat naar de oplossing voor het vluchtelingenprobleem. Er wordt voorgesteld om de joden een eigen kolonie te geven, op een bepaald moment werd er hier in België zelfs geopperd om Belgisch Kongo open te stellen voor de joden. Anderen sluiten dan weer aan bij het zionisme en willen de joden onderbrengen in Palestina. In De Standaard en de Gazet van Antwerpen werd er anderzijds dikwijls aan toegevoegd: "De joden zijn eigenlijk tot eeuwig zwerfen veroordeeld. Ze zullen nergens tot rust kunnen komen. Het jodenvraagstuk zal dan ook eeuwig blijven bestaan." De cartoon die op de affiche van de tentoonstelling staat afgebeeld, refereert aan die opvatting: daarop zie je de 'Wandelende Jood'. Deze figuur zou geweigerd hebben om de gekruisigde Kristus hulp te bieden. Daarom werd hij door God verdoemd en was hij tot eeuwig zwerfen veroordeeld.»

«Het religieuze aspect leidde niet echt tot jodenhaat, maar het vertroebelde de visie van de katholieken wel enigszins. De katholieken hebben het specifieke, racistische antisemitisme van de Nazi's lange tijd onderschat. De gevaarlijke consequenties van de racistische jodenhaat werden niet onderkend. Belgische priesters en geestelijken die over het antisemitisme artikels publiceerden, gingen niet in op het antisemitisme, maar propageerden als de oplossing van het jodenvraag-

en katholieken. Op het einde van de jaren '30 werd het namelijk duidelijk dat het nationaal-socialisme helemaal geen rekening wenste te houden met de Kerk. Na een tijdje werden niet enkel meer de joden vervolgd, maar ook katholieken. Daardoor sloten katholieken en joden nauwer bij elkaar aan, maar dat was eigenlijk vooral een Frans fenomeen. In België heeft het ook bestaan, maar het is later weer ongedaan gemaakt.»

Veto: *Die toenadering kwam er dus eigenlijk pas nadat de katholieken zelf bedreigd werden. De katholieke hebben niet van meetafaan tegen de jodenvervolgging geprotesteerd.*

Saerens: «Nee, in katholieke bladen kon je zelfs lezen: "De socialisten protesteren nu wel tegen de jodenvervolgging, maar de socialisten hebben vroeger nooit geprotesteerd tegen de vervolging van katholieken in Mexico en Spanje. Toen zwegen ze." De katholieken protesteerden dus zelf niet mee, want dan zouden ze 'meedoem met hun aartsvijand, de socialisten.»

«Na een paar jaren beginnen de socialisten en de communisten de katholieken echter aan te sporen om zich aan hun kant te scharen, want zij verkondigden dat na de joden ook de katholieken aan de beurt zouden zijn. Zij motiveerden de katholieken om een front te vormen tegen de gemeenschappelijke vijand.»

«Je kan de katholieken in die periode eigenlijk niet als één groep behandelen, want de katholieke partij bestond toen nog niet. Je had verschillende strekkingen waaronder de conservatieve en de democratische strekking. Anti-joodse bezwaren vind je bij zowel alle katholieken, met als enige uitzondering het blad Elkcerlyc van Frans Van Cauwelaert dat de joden welkom heet na de Kristallnacht. Het zijn wel vooral de conservatieven en de katholieke middenstand die het heftigst tegen de joden reageerden.» De Belgische joden hebben zelf ook initiatieven ondernomen om zich tegen de antisemitische wetgeving van nazi-Duitsland te verzetten. Aanvankelijk (1933) trachtte men door een wereldwijde boycot van Duitse goederen te reageren op de maatregelen. Antwerpen was daarbij de stuwende kracht. Naarmate de nood steeg kwam het aksent steeds meer te liggen op de financiële, medische en juridische hulp aan de vluchtelingen. Aangezien België in 1938 nog enkel als transitland wou fungeren legde de Belgische joodse gemeenschap zich vooral toe op de bijstand bij verdere emigratie.

Saerens: «De joodse frontvorming in België is wat gehinderd geweest door het feit dat de joden voor 1940 in België geen hechte groep vormden. Er waren tegenstellingen tussen de hogere bourgeoisie en de recente, armere Oost-Europese immigranten, tussen zionisten en niet-zionisten, tussen rechtse en linkse groepen... Pas op het einde van de jaren '30 is men effectief een blok gaan vormen en zijn er steuncomités ontstaan. Maar toen was het eigenlijk al te laat. Duitsland had Polen, Tsjecho-Slowakije, Sudentland en Oostenrijk al veroverd. Ze stonden al aan de grens van

AD VALVAS

Bios, Chemika, Wina

• Do 12/1 om 22.00 u: Night of science TD met optreden van The Manchester Carry Chain, in zaal Thier, ink. 80/100, deuren: 21.00 u.

L&W

• Wo 11/1 om 20.00 u: Film 'The Great Dictator' van Charlie Chaplin, in MSI 03.18, opbrengst tvv Vredeslandden. Om 22.00 u: L&W-TD in zaal Lido, ook opbrengst Vredeslandden.

• Do 12/1: Fakbaravond, Blijde Inkomstr. 11, opbrengst vaten voor Vredeslandden.

Psychologische Kring

• Di 10/1 om 21.00 u: Raad van Beheer van de vzw Psychologie, in het Kringlokaal.

• Do 12/1 om 21.00 u: Jenever-avond in de Shrink, ink. gratis.

VTK

• Wo 11/1 om 20.00 u: VS-Kongres: bedrijfsleiders en diplomaten spreken o.a. over het Amerikaanse financiële systeem, de Amerikaanse managementfilosofie of Entrepreneurship in Silicon Valley, in gebouw voor onderwijs en navorsing, op Gasthuisberg.

België.»

De tentoonstelling biedt een overzicht van wat er in de eerste decennia van de twintigste eeuw met de joden gebeurde: de gebeurtenissen in Nazi-Duitsland, de vluchtelingenstroom naar België en de reactie daarop van de Belgische bevolking en regering. Reproducties van foto's en krantenartikels roepen deze vooroorlogse jaren in herinnering. Boeken en affiches laten zien hoe racistisch ideëngoed zich vlot kon verspreiden. Wie wat nauwkeuriger toekijkt, stoot regelmatig op onverwachte gegevens. Zoals de actieve participatie van joden in de Vlaamse strijd bijvoorbeeld:

Saerens: «Ja, ik vond het interessant om dat even te vermelden. Net zoals er op de tentoonstelling een foto getoond wordt van joden die in de steenkoolmijnen werken. Joden worden veeleer geassocieerd met kapitalisten dan met mijnwerkers.»

«De Vlaamse beweging was toen vooral een Antwerpse aangelegenheid. De declinatie van joden aan de Vlaamse beweging is vooral frappant omdat de Vlaams-nationalistische beweging zich later tegen de joden keerdeer heeft. De joodse flaminganten zijn naderhand dan ook uit de Vlaams-nationalistische geschiedenisboekjes geschrapt.»

Carla Rosseels

BETER BIJ DE
BANK VAN HIER

